

HylkemaErfgoed
Advies en Ontwerp

WAARDESTELLING FORTEILAND EN PLANBEOORDELING

FORT BIJ KUDELSTAART, KUDELSTAART

Inhoud

1 Inleiding 3

1.1 Algemene gegevens 3

1.2 Plan van onderzoek 4

1.3 Samenvatting 5

2 Fort bij Kudelstaart: waardestelling forteiland 11

2.1 Historische achtergronden 11

2.2 Huidige situatie 18

2.3 Waardestelling 26

2.4 Samenvatting waardestelling 30

3 Beoogd plan voor Fort Kudelstaart 31

3.1 Inleiding 31

3.2 Vastgesteld bestemmingsplan dd. 03-12-2020 31

3.3 Masterplan: wijzigingen van het forteiland op een rij 39

4 Planbeoordeling: conclusies 44

4.1 Beoordelingsmatrix 44

4.2 Toelichting 45

5 Conclusie 47

Colofon 48

Verantwoording 49

1 Inleiding

1.1 Algemene gegevens

Naam:	Vrouwentroost/Fort bij Kudelstaart
Adres:	Kudelstaartseweg 96 1433 GL KUDELSTAART
Gemeente:	Aalsmeer
Kad. gemeente:	Aalsmeer
Kad. sectie/nr.:	D/2287
Monument:	Rijksmonument met nummer 6843
Complex:	Nee
Functie:	Vm. verdedigingswerk
Bouwperiode:	1906
Stijl:	-
Architect:	-
Omschrijving:	Fort met grachten en aardwerken

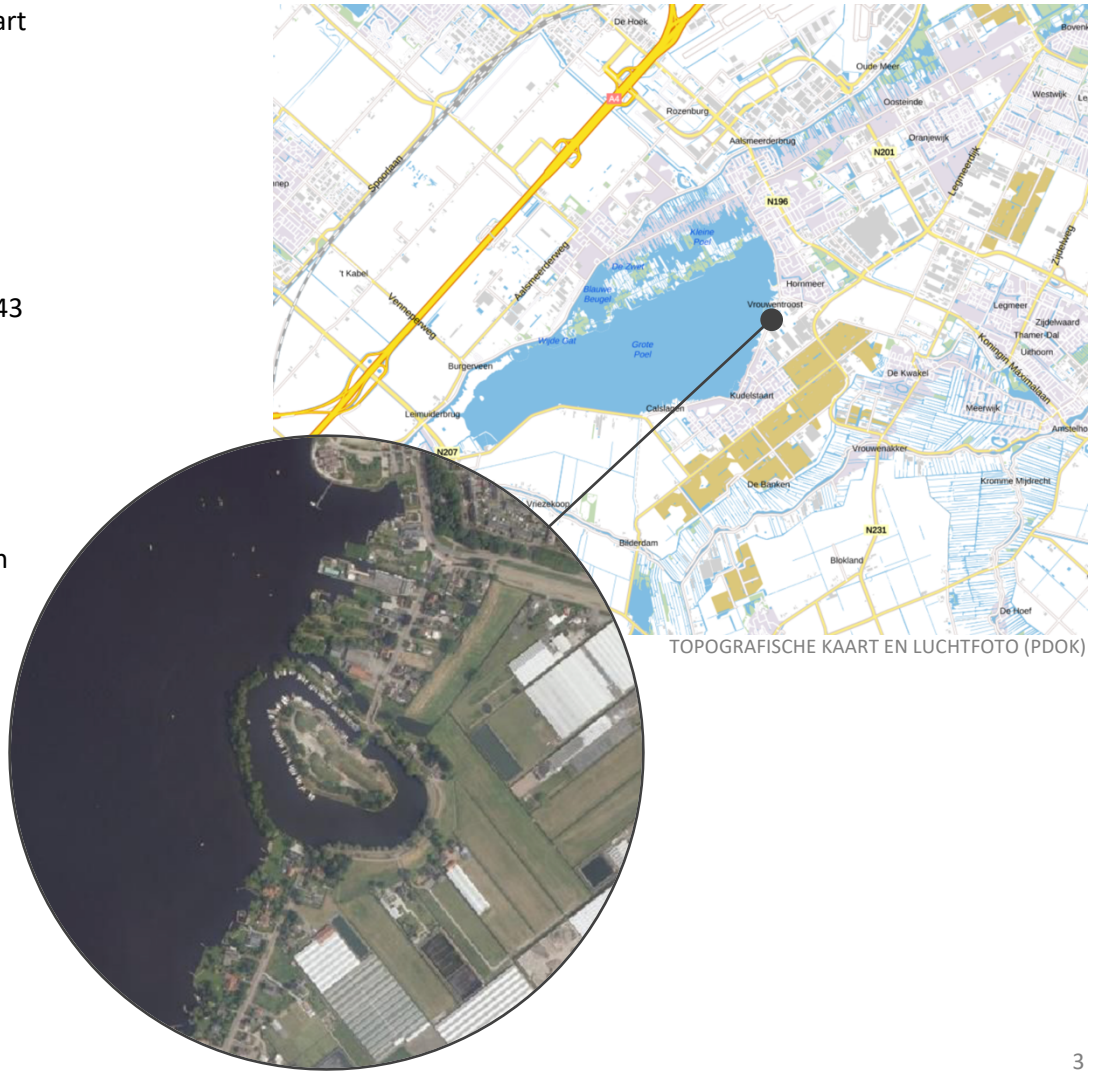

TOPOGRAFISCHE KAART EN LUCHTFOTO (PDOK)

1.2 Plan van onderzoek

Hylkema Erfgoed is in 2020 door initiatiefnemer Zeilfort BV gevraagd om een bouwhistorische verkenning met waardenstelling op te stellen van het fort bij Kudelstaart. Nadien is verder gewerkt aan planvorming voor het fort en is in december 2020 een nieuw bestemmingsplan door de gemeente vastgesteld. Dit bestemmingsplan is nog niet onherroepelijk, omdat er beroep is ingediend. Hangende dit beroep wordt een aantal geconstateerde onduidelijkheden hersteld. Daarbij is ook de uitvoerbaarheid van het bestemmingsplan t.a.v. de bestaande cultuurhistorische waarden nader onderzocht. Gemeente Aalsmeer heeft Hylkema Erfgoed gevraagd nader onderzoek te doen naar de impact van het plan op de cultuurhistorische waarden van Fort Kudelstaart. Voorliggend rapport voorziet in die nadere informatie.

De vraagstelling die door de gemeente is meegegeven, luidt:
Is het maximale planologische programma, dat met het bestemmingsplan wordt beoogd, in afdoende mate getoetst aan de bestaande cultuurhistorische waarden van het fort en houdt dit programma deze waarden voldoende in stand?

Het eerste deel van de vraag, de toetsing van het plan in afdoende mate, is een lastig kwantificeerbare vraag: wanneer is er sprake van voldoende toetsing, en is Hylkema Erfgoed daarvoor de aangewezen instantie om dat te kunnen beoordelen? Het tweede deel is relatief eenvoudiger te beantwoorden: inventariseer aan de hand van onderzoek de aanwezige cultuurhistorische waarden, beoordeel het plan en leg de uitkomsten van deze twee onderdelen naast elkaar. De optelsom levert dan een resultaat waaruit conclusies kunnen worden getrokken over de mate waarin de waarden in stand worden gehouden.
Om de impact van een plan op de monumentwaarden te kunnen vaststellen, is in aanvulling op de in 2020 opgestelde bouwhistorische verkenning een waardestelling nodig van het forteiland zelf. Het gaat in dat geval om de beoordeling en waardering van de aangelegde onderdelen van het fort, buiten de gebouwde onderdelen om. Bij die beoordeling en waardering zijn de criteria gaafheid en authenticiteit wegende factoren.

Naast een beschrijving van de bestaande toestand met waardestelling, wordt ook een samenvatting gegeven van het in procedure gebrachte bestemmingsplan, inclusief de introductie van het beoogde eindbeeld en de wijzigingen van de bestaande situatie die mogelijk tot knelpunten kunnen leiden in relatie tot de waardestelling.

Het rapport is als volgt opgebouwd:

Hoofdstuk 2 beschrijft de historische achtergronden van het forteiland, geeft een inzage in de huidige toestand en stelt de monumentwaarden vast in relatie tot de rijksmonumentale status die het fort heeft.
Hoofdstuk 3 geeft een nadere omschrijving van het in procedure zijnde bestemmingsplan, inclusief een toelichting op de beoogde wijzigingen.
Hoofdstuk 4 geeft een beoordeling van de beoogde wijzigingen ten opzichte van de in hoofdstuk 2 benoemde monumentwaarden.
Hoofdstuk 5 gaat specifiek in op de meegegeven vraagstelling en de beantwoording daarvan, en rondt daarmee dit rapport af.

1.3 Samenvatting

In voorliggend onderzoek is ingegaan op de historische achtergronden van het forteiland en is de bestaande situatie grondig bekeken en onderzocht. Op verschillende beschouwingsniveaus is vervolgens gekeken welke cultuurhistorische waarden aanwezig zijn, en in welke mate. Daarbij is in beeld gekomen dat voor de onderdelen gebied, deelgebieden en samenstellende onderdelen hoog wordt gescoord op de criteria gaafheid en authenticiteit. Voor de elementen en componenten van het forteiland (de tussenruimtes, bestrating, en profilering van de taluds) wordt indifferent gescoord. Ruimtelijke ontwikkelingen in de tweede helft van de 20ste eeuw hebben de gaafheid en authenticiteit flink onder druk gezet, met een indifferente waarde als resultaat.

In hoofdstuk 4 is in een beoordelingsmatrix een conclusie opgenomen van de impact van de ruimtelijke ontwikkelingen van het Masterplan op de in kaart gebrachte beschouwingsniveaus. Daarbij ontstaat het beeld dat de voorgestelde ingrepen nauwelijks tot geen impact hebben op de hooggewaardeerde onderdelen, en een grote impact op de indifferent gewaardeerde onderdelen. Daarmee kan worden vastgesteld dat de aanwezige cultuurhistorische waarden in stand blijven met het beoogde eindbeeld van het Zeilfort Kudelstaart Masterplan (mei 2021).

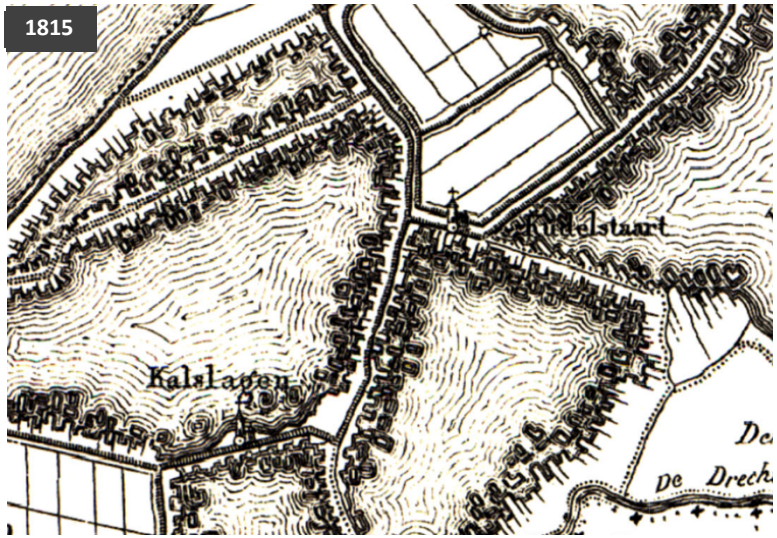

TOPOGRAFISCHE KAARTEN UIT (VAN LINKSBOVEN MET DE KLOK MEE) CA. 1815, 1850, 1900 EN 1920 (TOPOTIJDREIS)

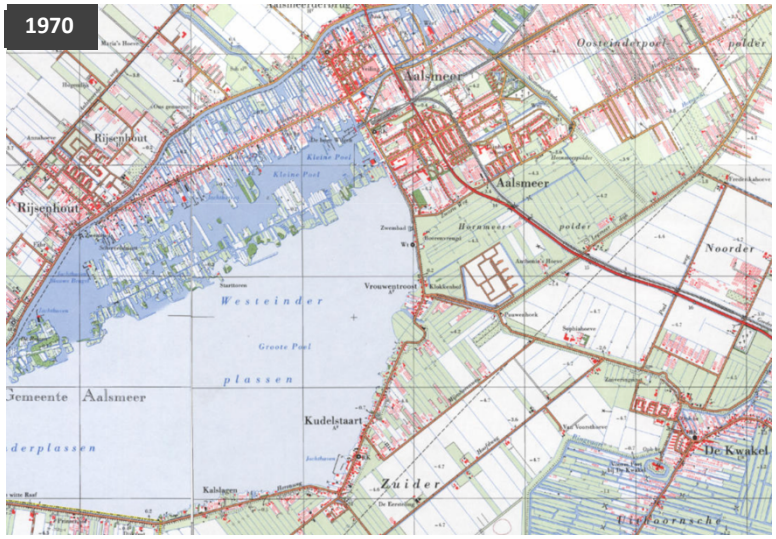

TOPOGRAFISCHE KAARTEN UIT (VAN LINKSBOVEN MET DE KLOK MEE) CA. 1950, 1970, 1990 EN 2020 (TOPOTIJDREIS)

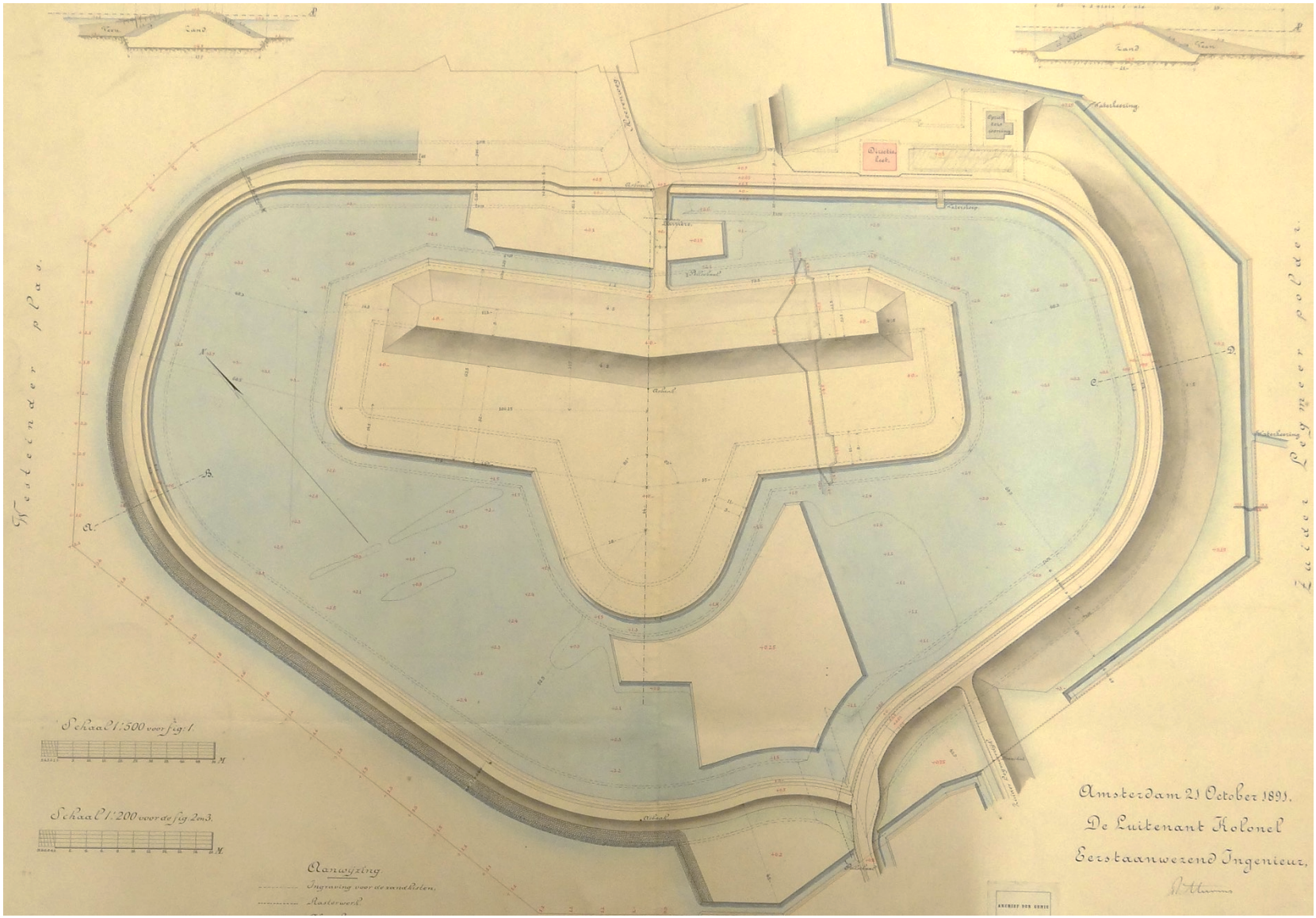

PLANTEKENING UIT 1891 VOOR DE AANLEG VAN HET AARDWERK ALS VOORLOPER OP HET VERDEIGBARE AARDWERK VAN FORT BIJ KUDELSTAART.
(ARCHIEF WWW.STELLING-AMSTERDAM.NL/R.ROS)

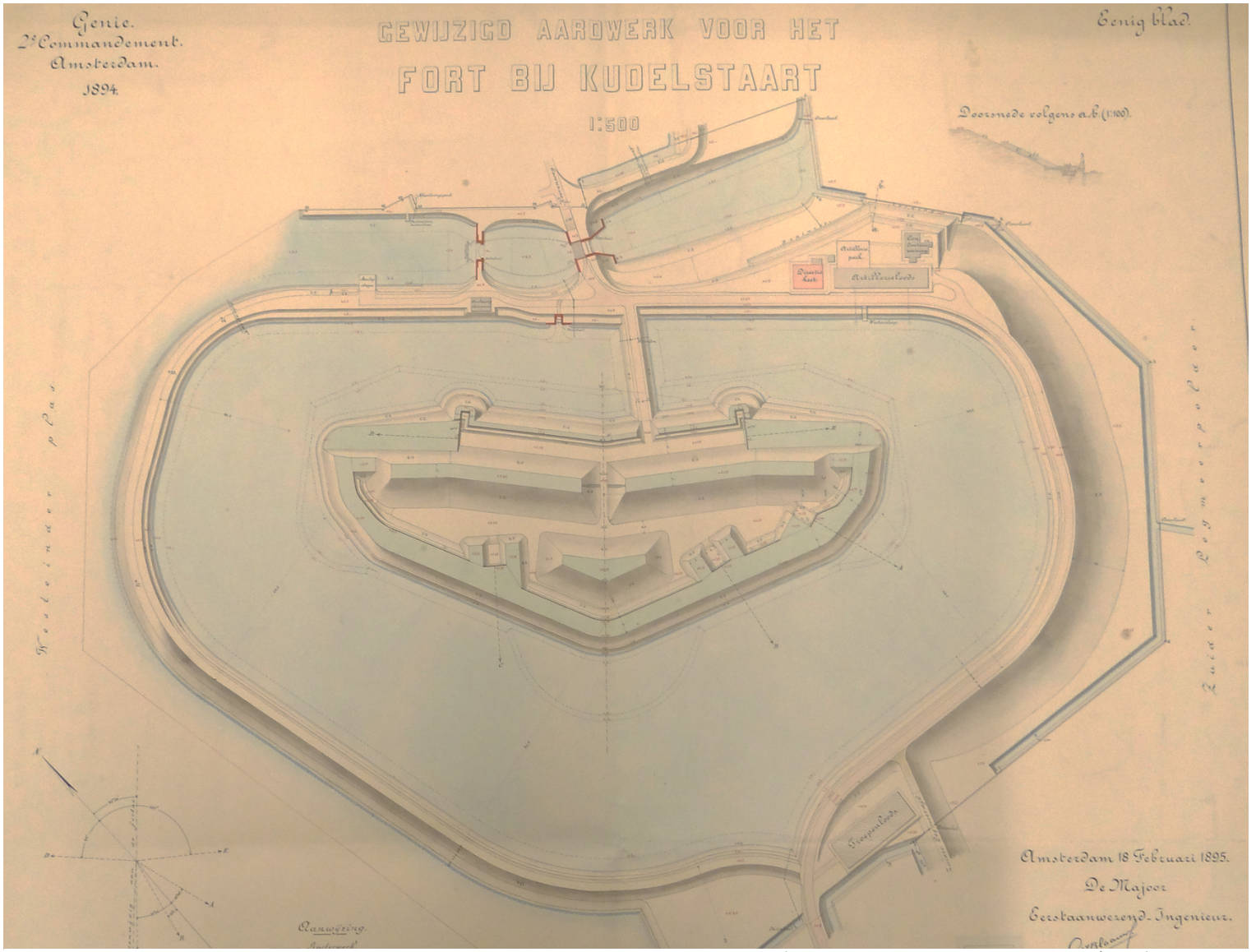

PLANTEKENING UIT 1905 VOOR HET WIJZIGEN VAN HET VERDEDIGBARE AARDWERK FORT BIJ KUDELSTAART. (ARCHIEF WWW.STELLING-AMSTERDAM.NL/R.ROS)

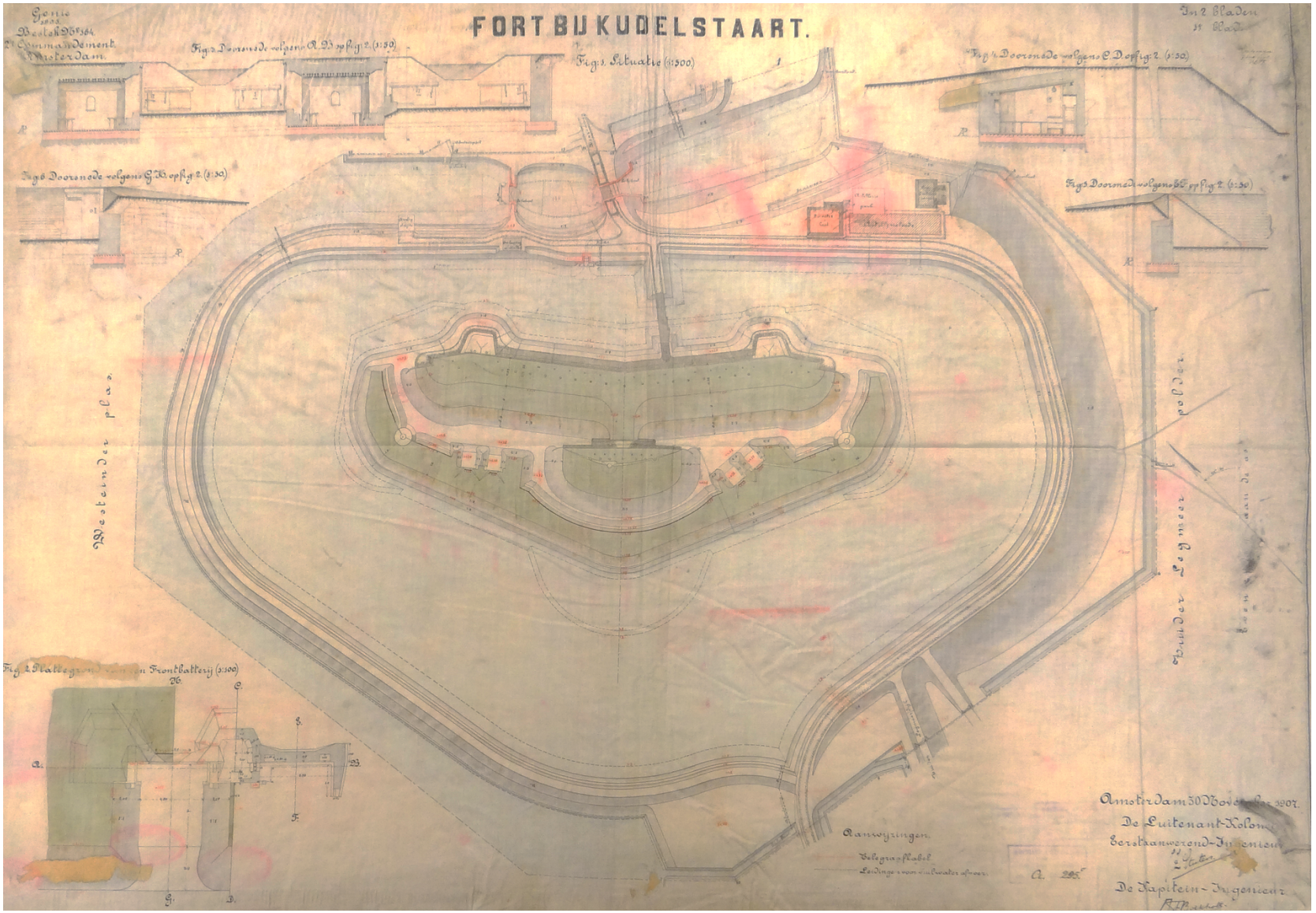

SITUATIETEKENING NIEUWE TOESTAND UIT 1905. TE ZIEN IS DAT DE GEHELE GRACHT VOORZIEN WAS VAN EEN DIJK, TERWIJL TEGENWORODIG DE GRACHT IN VERBINDING STAAT MET DE AANGRENZENDE PLAS. (ARCHIEF WWW.STELLING-AMSTERDAM.NL/R.ROS)

2 Fort bij Kudelstaart: waardestelling forteiland

2.1 Historische achtergronden

Voor een omschrijving van de bouwgeschiedenis van Fort Kudelstaart wordt volledigheidshalve verwezen naar de bouwhistorische verkenning die in 2020 door Hylkema Erfgoed is opgesteld. De historische achtergronden in dit hoofdstuk gaan vooral in op de oorspronkelijke onderdelen waarmee het forteiland is opgebouwd. De beschrijving in dit rapport dient als aanvulling te worden gelezen op het reeds uitgevoerde onderzoek in 2020.

Forteiland

De aanleg van het fort dateert uit 1890 toen begonnen werd met de aanleg van een eiland met omwallingen en andere aardwerken als voorloper op het te bouwen fort. Deze aanleg van aardwerken was bedoeld om de grond in te laten klinken en werd voor een langere tijd aangehouden voordat in 1905-1906 werd begonnen met de daadwerkelijke bouw van de grondgedekte bomvrije gebouwen. Aanleiding voor de aanleg van dit fort ligt in de verdediging van het acces van de Kudelstaartseweg en de bevaarbare Westeinderplassen. Samen met Fort De Kwakel, Fort aan de Drecht en Fort Uithoorn vormt Fort Kudelstaart een vooruitgeschoven verdedigingslinie ten opzichte van de hoofdverdedigingslijn.

In 1959 is Fort Kudelstaart opgeheven als verdedigingswerk en kreeg het later een vredesfunctie als jachthaven. Deze jachthaven werd aangelegd door Stichting Vafamil (Vakantie Faciliteiten Militairen). Deze stichting werd in 1963 opgericht en verleende faciliteiten op het vlak van vakantie- en vrijetijdsbesteding aan het defensiepersoneel. De stichting mocht van Defensie gratis terreinen gebruiken als kampeerterrein en, zoals bij Kudelstaart, jachthavens. Vanaf 1972 werd het fortterrein van Kudelstaart door Vafamil in gebruik genomen voor militairen die vakantie wilden houden. In 2009 is door de minister besloten dat de terreinen die in gebruik waren bij de stichting, teruggegeven moeten worden aan Defensie.

De oorspronkelijke opzet van het forteiland is als vrijgelegen eiland herkenbaar aanwezig en de omgrachting van het fort is nog in tact. De contrescarp aan de buitenzijde van de fortgracht is nog aanwezig, alhoewel een coupure is gemaakt om de fortgracht als jachthaven te verbinden met de Westeinderplassen. De oorspronkelijke toegangsbrug is waarschijnlijk ook in 1972 vervangen door een dam met toegangsweg tot de keelzijde van het fort.

Fortwallen

Op een van de belangrijkste historische bronnen, de luchtfoto kort na realisatie van het fort in 1907, is goed te zien hoe de profielen en de fortwallen hebben gelopen. Op basis van de ontwerptekening is ook te achterhalen hoe de opbouw van deze wallen in profiel waren gezet met een verhouding hoogte:breedte in 1:2, 2:3 of 4:5. Op tekening en luchtfoto is te zien dat de fortwallen zo uitgerust waren dat deze voor een verdekte opstelplaats zorgden voor geschut. Op het forteiland was er sprake van twee plekken waar geschut kon worden geplaatst, en er waren op twee plekken geschutskoepels aangebracht in gewapend beton. Maar ook de contrescarp, de fortgracht omringende dijk, was voorzien van een verdekt pad dat in het geval van een vuurlinie voor een veilige zijde zorgde.

Bestrating en groenaanleg

Op basis van luchtfoto's vlak na de aanleg van het fort en uit de periode 1970-1980 valt op te maken dat in die laatste periode het forteiland een transformatie heeft ondergaan van een strak vormgegeven militair kunstwerk tot een eiland dat in een andere behoefte voorziet: veel opgaand groen zorgt voor schaduw op het eiland, de oevers van het eiland zijn geschikt gemaakt om aan af te meren. Tevens is te zien dat de terrepleinen zijn aangepast voor de nieuwe functie van het fort. Er is ruimte gemaakt voor loodsen door grond weg te graven dat het hoofdgebouw bedekte. Tevens is de groenaanleg van het fort – de bestrating hield op bij het einde van de opgaande gevel van het hoofdgebouw aan weerszijden van de kazematten – veranderd door de aanleg van straatwerk in betonklinkers, gebakken klinkers en stelconplaten.

LUCHTFOTO UIT 1907 TIJDENS OF VLAK NA DE AANLEG VAN HET FORT, DE TWEE GESCHUTSPLAATSEN BIJ DE HEFKOEPELS OP DE UITERSTE PUNTEN VAN HET EILAND ZIJN OOK AL AANGELEGD (NEDERLANDS INSTITUUT VOOR MILITAIRE HISTORIE).

LUCHTFOTO UIT 1920-1930 NADER INGEZOOMD OP HET FORT. DE FOTO LAAT GOED ZIEN DAT BESTRATING IS AANGELEGD TOT AAN DE BUITENZIJDEN VAN DE OPGAANDE GEVEL VAN HET HOOFDGEBOUW, DE REST VAN HET EILAND IS VOORZIEN VAN GRAS. ALHOEWEL DE HOOFDVORM VAN HET FORT SYMMETRISCH IS, IS DE AANLEG VAN WALLEN EN GESCHUTSEMPLACEMENTEN DAT NIET (NEDERLANDS INSTITUUT VOOR MILITAIRE HISTORIE).

LUCHTFOTO VAN HET FORT BIJ KUDELSTAART IN 1977 (WIKIPEDIA)

LUCHTFOTO VAN HET FORT BIJ KUDELSTAART OMSTREEKS 1980 (NOORD-HOLLANDS ARCHIEF)

LUCHTFOTO VAN FORT KUDELSTAART IN 2020, GEZIEN RICHTING DE WESTEINDERPLASSEN IN ZUIDWESTELIJKE RICHTING (MASTERPLAN ZEILFORT KUDELSTAART)

LUCHTFOTO VAN FORT KUDELSTAART IN 2020, GEZIEN IN NOORDOOSTELIJKE RICHTING (MASTERPLAN ZEILFORT KUDELSTAART)

2.2 Huidige situatie

Vanaf de Kudelstaartseweg loopt de toegangsweg naar de keelzijde van het fort. De Kudelstaartseweg loopt in een rechte lijn van noordnoordoost naar zuidzuidwest, en maakt een bocht om het fort heen en volgt daarbij de contouren van het fort met de fortgracht. Rondom het fort ligt de gracht die in verbinding staat met de Westeinderplassen.

De entree tot het forteiland loopt via een aarden dam richting de keelzijde van het fort, haaks op de opgaande gevel van het hoofdgebouw. De ruimte voor het hoofdgebouw is voorzien van betonklinkers, evenals de toegangsdam tot het eiland. Deze dam is voorzien van een flankerende enkele bomenrij.

De rondgang op het eiland loopt linksom het hoofdgebouw richting de zuidoostelijke helft van het eiland. Het eiland is voorzien van een rondloop, deels, aan de noordwestzijde, eveneens voorzien van een vaste steiger. Deze rondloop is aan de zuidoostzijde bestraat met standaard stoeptegels van 30 x 30 centimeter. Halverwege gaat deze ronldoop over een afgevlakt graspad en kent diverse doorsteken richting het westelijke terreplein.

De twee terrepleinen zijn in huidige vorm vergroot ten opzichte van de oorspronkelijke situatie. De taluds tegen het hoofdgebouw refereren niet meer aan de historische situatie, evenmin de taluds van het voorgebouw en de frontwal. Er zijn op veel plaatsen taluds afgevlakt ten behoeve van de recreatieve functie die het fort heeft gekregen.

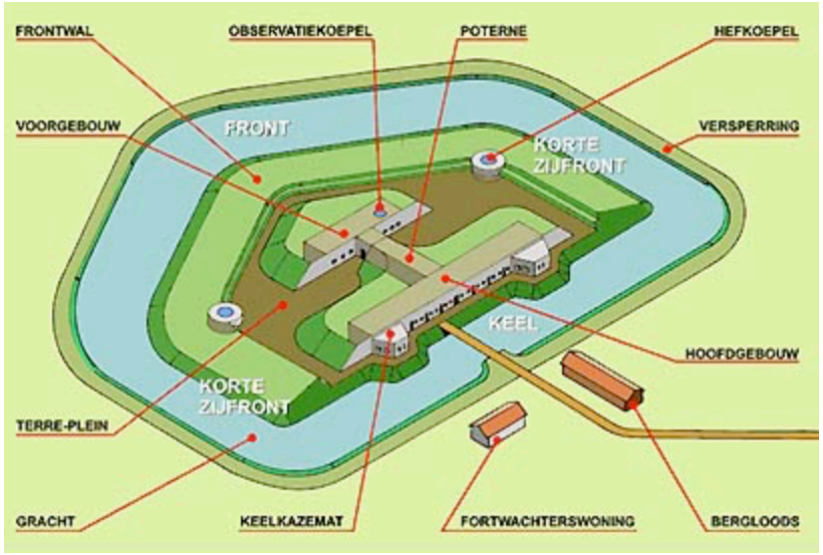

NAAMGEVING VAN DE COMPLEXONDERDELEN VAN EEN FORT DAT OPGEZET IS CONFORM MODEL A, GELIJK AAN FORT KUDELSTAART (WWW.STELLING-AMSTERDAM.NL/

De bestrating van de terrepleinen en de rondgang rondom het voorgebouw betreft een combinatie van betonklinkers, gebakken klinkers en stelconplaten. De contour van het forteiland is in huidige opzet nader aangezet door middel van een nieuwe beschoeiing en, deels, een vaste aanlegsteiger.

Op de volgende pagina's zijn foto's opgenomen van de bestaande toestand in 2021, met zicht op het eiland en op de wijzigingen op het forteiland zelf.

VAN BOVEN MET DE KLOK MEE: ZICHT OP HET FORT EILAND VANUIT HET ZUIDEN, VANAF DE KUDELSTAARTSEWEG; VANUIT HET OOSTEN GEZIEN; VANUIT HET ZUIDOOSTEN GEZIEN. DOOR HET OPGAANDE GROEN, BOSSCHAGES EN EEN TRADITIONELE BESCHOEIING IS HET NIET DUIDELIJK DAT HET HIER GAAT OM EEN FORTEILAND.

VAN BOVEN MET DE KLOK MEE: ZICHT OP HET FORT EILAND VANUIT HET OOSTEN; ZICHT VANUIT NOORDOOSTEN; VANUIT HET OOSTEN. OP DE FOTO RECHTSONDER IS DE OPGAANDE GEVEL VAN HET HOOFDGEBOUW TE ZIEN, WAARDOOR HET DUIDELIJKER IS DAT HET HIER OM EEN FORT GAAT.

VAN LINKSBOVEN MET DE KLOK MEE: ZICHT OP DE TOEGANGSDAM; HIJSINSTALLATIE NABIJ DE KEELKAZEMAT; HELLINGBAAN TBV HET TE WATER LATEN VAN BOTEN; DOORZICHT VANAF OOSTELIJKE KEELKAZEMAT RICHTING FORTGRACHT.

VAN LINKSBOVEN MET DE KLOK MEE: WEG RICHTING HET TERREPLEIN; ZICHT VANAF ZUIDOOSTELIJKE PUNT EILAND RICHTING HOOFDGEBOUW; BETEGELD PAD AAN DE ZUIDOOSTELIJKE RAND VAN HET EILAND; BETEGELD PAD AAN DE OOSTELIJKE RAND VAN HET EILAND.

VAN LINKSBOVEN MET DE KLOK MEE: RECREATIEVE STROOK AAN DE ZUIDELIJKE RAND VAN HET EILAND; DOORSTEEK RICHTING HET FRONTGEBOUW; ZUIDELIJK TERREPLEIN MET LINKS EEN GESCHUTSEMPLACEMENT.

VAN LINKSBOVEN MET DE KLOK MEE: RECREATIEVE STROOK AAN DE ZUIDWESTELIJKE RAND VAN HET EILAND; ZICHT OP UITGEVLAKTE GROENSTROOK EN RECHTS EEN BETEGELD PAD RICHTING HET NOORDELIJKE TERREPLEIN; GEZIEN VANAF DE WESTELIJKE VOORMALIGE GESCHUTSKOEPEL IN DE RICHTING VAN HET NOORDELIJKE TERREPLEIN.

VAN BOVEN MET DE KLOK MEE: JACHTHAVEN EN DOORKIJK RICHTING DE WESTEINDERPLASSEN (COUPURE IN CONTRESCARP); WESTELIJKE PUNT VAN HET FORTEILAND GEZIEN RICHTING TERREPLEIN; WESTELIJKE PUNT VAN HET FORTEILAND GEZIEN RICHTING KEELZIJDE FORT.

2.3 Waardestelling

Voor de waardestelling van gebouwen zijn Richtlijnen voor Bouwhistorisch Onderzoek (2009) opgesteld.[1] Voor de waardestelling van tuinen, parken en landschap zijn daarnaast Richtlijnen voor Tuinhistorisch Onderzoek (2012) gemaakt.[2] Voor de aanleg van een fort met gebouwde en aangelegde onderdelen zijn eigenlijk beide typen onderzoeksrichtlijnen van toepassing. Beide richtlijnen zijn onder de overkoepelende betrokkenheid van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed totstandgekomen, zodat sprake is van een grote mate van uniformiteit in vraagstelling en opzet van bouw- en tuinhistorisch onderzoek.

Voor de waardestelling van groen erfgoed is het beschouwingsniveau van belang waarop de waardestelling moet worden uitgevoerd. Het gaat om:

- het gebied;
- het ensemble van aanleg en gebouwen, het cluster (samenhangende reeks deelgebieden);
- de deelgebieden;
- de samenstellende onderdelen;
- de elementen (onderdelen van de samenstelling);
- de componenten (details).

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE. INTERVENTIES MAKEN DE KARAKTERISTIEK VAN DE LINIE DUIDELIJK VOOR DE BEZOEKER. NIEUWE INGREPEN KUNNEN DIE 'LEESBAARHEID' VAN DE CULTUURHISTORIE VERGROTEN DOOR HISTORISCHE ASPECTEN TE BEHOUDEN, OPNIEUW ZICHTBAAR TE MAKEN, OF TE VERRIJKEN DOOR ER NIEUWE ELEMENTEN AAN TOE TE VOEGEN (HISTORISCHE GELAAGDHEID). AFBEELDING EN TEKST: RICHTLIJNEN VOOR TUINHISTORISCH ONDERZOEK (2012), P. 7.

[1] Zie: https://www.cultureelerfgoed.nl/publicaties/publicaties/2009/01/01/richtlijnen-bouwhistorisch-onderzoek.
[2] Zie: https://www.cultureelerfgoed.nl/publicaties/publicaties/2012/01/01/richtlijnen-tuinhistorisch-onderzoek.

Bij de waardestelling wordt ingegaan op het betreffende onderdeel en beschreven of er op basis van de criteria gaafheid en authenticiteit sprake is van een hoge, positieve of indifferente monumentwaarde is. Voor deze kwalificaties geldt: een hoge monumentwaarde wordt gegeven aan die onderdelen die van essentieel belang zijn voor de herkenbaarheid van het monument, in dit geval het fort, op zichzelf beschouwd en in relatie tot de Stelling van Amsterdam. Behoud ervan is in dat geval noodzakelijk. Voor onderdelen met een positieve waarde is behoud gewenst. Het betreffende onderdeel heeft een zekere waarde en draagt bij aan de herkenbaarheid van het monument. Indifferent gewaardeerde onderdelen kunnen gepast vervangen worden waarbij het ook mogelijk is dat door aanpassing de monumentwaarden toenemen (er vindt bijvoorbeeld reconstructie plaats, waardoor de herkenbaarheid van het monument toeneemt).

In het geval van Fort Kudelstaart komen wij op de volgende beschouwingsniveau 's die relevant zijn voor de beoordeling in deze rapportage:

- **het gebied[3]:** het militair-strategische landschap waar het fort deel van uitmaakt en de inpassing van de contrescarp als eerste ring rondom het fort;
- **deelgebieden:** de fortgracht met toegang tot het forteiland, het forteiland zelf met omwalling;
- **de samenstellende onderdelen:** het frontgebouw, de geschutsemplacementen en de geschutskoepels als verdedigingsring rondom het hoofdgebouw, het hoofdgebouw zelf;
- **de elementen**: de ruimte tussen het hoofdgebouw en de andere onderdelen (waaronder het terreplein)
- **de componenten**: de inrichting van het landschap op het fort (bestrating, taluds).

Het gebied

Fort Kudelstaart maakt deel uit van het militair-strategische landschap van de Stelling van Amsterdam en is daarmee ook deel van het UNESCO Werelderfgoed. Op het niveau van dit strategische landschap scoort het fort dan ook hoog. De ligging van het fort in relatie tot het omliggende landschap, de accessen die het fort afgrendelde, is nog gaaf herkenbaar en authentiek.

De voor Kudelstaart kenmerkende contrescarp als dijklichaam tussen de fortgracht en het omringende landschap en de Westeinderplassen is nog grotendeels gaaf aanwezig, ondanks de coupure die in 1972 is gemaakt om Fort Kudelstaart geschikt te maken als jachthaven. Het vele groen op de contrescarp zet de authenticiteit van deze aanleg als militair onderdeel van het fort onder druk. De relatie tussen dit onderdeel en het fort is hierdoor in mindere mate afleesbaar en beleefbaar.

[3] In dit geval is het gebied sterk verweven met het ensemble van de aanleg, maar staat de aanleg van de gebouwen hier weer wat verder vanaf. Daarom is bij de beschouwingsniveaus een splitsing gemaakt van ensemble als contrescarp als deel uitmakend van het gebied, en de gebouwen als samenstellende onderdelen.

Deelgebieden

De fortgracht met toegang tot het forteiland is nog grotendeels gaaf bewaard gebleven en draagt in hoge mate bij aan de herkenbaarheid van het complex als verdedigingswerk. De toegang tot het eiland loopt tegenwoordig via een aarden dam met modern hekwerk, waardoor aan gaafheid iets wordt ingeboet.

Het forteiland is door zijn vrije ligging in de gracht nog voor het merendeel een authentiek onderdeel van het fortcomplex. Het eiland is daarmee onlosmakelijk verbonden met de uitstraling van Fort Kudelstaart als verdedigingswerk. De gefaseerde totstandkoming als aardwerk en later als verdedigbaar aardwerk tot de bouw van de samenstellende onderdelen is niet herkenbaar aanwezig. Daarnaast heeft het eiland wijzigingen ondergaan bij de transformatie van Fort Kudelstaart tot jachthaven. Het gaat hierbij om de gaafheid van de oevers met moderne beschoeiing rondom het forteiland. Alhoewel het een beperkte aanpassing in fysieke zin betreft, heeft deze aanpassing een negatieve impact op de authenticiteit van het eiland als militair verdedigingswerk. Door de aanpassing verschilt het eiland zich niet wezenlijk van andere eilanden in plassen.

Zowel de fortgracht als het forteiland kennen *als structuur* een hoge waarde. De contouren van het forteiland zijn echter niet meer authentiek en in de tweede helft van de 20ste eeuw aangepast aan de functie van jachthaven. De contouren zijn in huidige vorm dan ook van indifferente waarde.

De samenstellende onderdelen

Fort Kudelstaart omvat vier gebouwde onderdelen die tot het militaire ensemble behoren: het frontgebouw, de geschutsemplacementen, de geschutskoepels en het hoofdgebouw. Deze onderdelen zijn in de bouwhistorische verkenning (2020) nader in beeld gebracht, beschreven en van een waardestelling voorzien. Hierbij is op ruimteniveau aangegeven welke onderdelen van waarde zijn en welke onderdelen (gepast) vervangbaar zijn (in het geval van een indifferente waardering). In het algemeen zijn de gebouwde onderdelen in hoge mate authentiek en gaaf, zodat deze onderdelen een hoge monumentwaarde vertegenwoordigen.

De elementen

Naast de gebouwde onderdelen op het forteiland spelen de tussenruimtes een even belangrijke rol op een fort. Het terreplein bijvoorbeeld is een essentiële schakel tussen de opslag van munitie in het hoof- en voorgebouw, en het transport ervan via de poterne richting de opstelplaatsen voor geschut. Maar ook de verdekte ruimtes tussen de gebouwen en de frontwal zijn belangrijke schakels in het verdedigingssysteem van een fort. In de huidige situatie zijn deze elementen niet meer gaaf aanwezig. De tussenruimtes tussen bijvoorbeeld de poterne en de geschutsemplacementen zijn door ruimtelijke ontwikkelingen in de tweede helft van de 20ste eeuw sterk verwaterd en niet meer gaaf aanwezig. De monumentwaarden van deze elementen zijn indifferent.

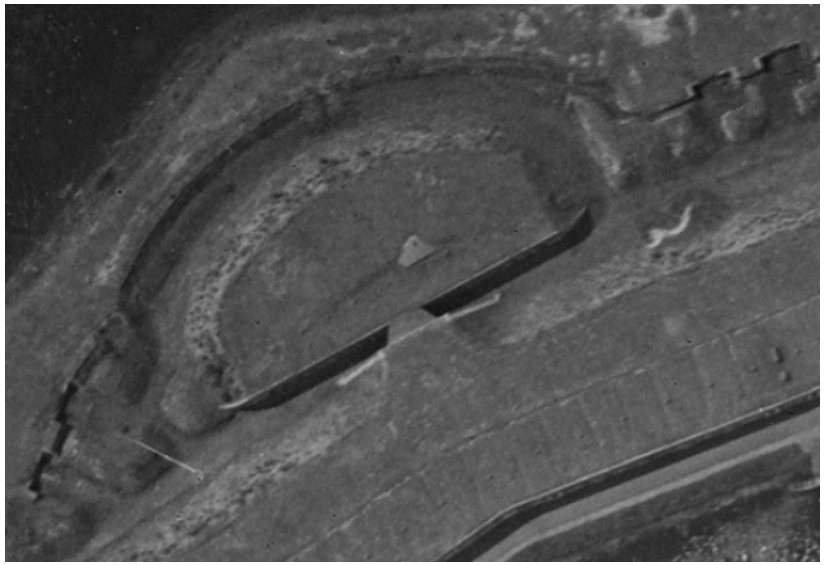

De componenten

In aanvulling op de elementen dragen de componenten een duidelijke visuele bijdrage op de materialisering en uitstraling van het fortcomplex. De huidige inrichting is door praktisch gebruik in de tweede helft van de 20ste eeuw ontstaan, zonder dat daarbij op een vormgevende manier te werk is gegaan. De diversiteit aan bestrating bijvoorbeeld – betonklinkers, gebakken klinkers, stelconplaten – laat zien dat er op een praktische manier is omgegaan met het fort. Vanuit een bepaalde behoefte (ergens te kunnen aankomen met een auto, het hebben van bergings- of stallingruimte) zijn componenten aangelegd. De taluds van de fortwallen zijn daarbij afgegraven en/of geëgaliseerd om routes te maken voor bezoekers en recreanten. Daarmee heeft het eiland een recreatief karakter gekregen, en is de uitstraling als militair verdedigingswerk afgenomen. De taluds kennen op sommige plekken een hellingshoek van 20-25°, terwijl de profielen bij de grondgedekte gebouwen van oudsher circa 35° bedroegen. In huidige opzet zijn de componenten van het fortcomplex van indifferente waarde.

BOVEN: UITSNEDE HISTORISCHE LUCHTFOTO OMSTREEKS 1925, ONDER: LUCHTFOTO 2021. IN DE HUIDIGE SITUATIE ZIJN DE TALUDS EN TUSSENRUIMTES FLINK GEWIJZIGD TEN OPZICHTE VAN DE HISTORISCHE SITUATIE (AFBEELDING: NIMH/MASTERPLAN 2021)

2.4 Samenvatting waardestelling

Op structuurniveau draagt Fort Kudelstaart in hoge mate bij aan de als UNESCO werelderfgoed aangewezen Stelling van Amsterdam. Samen met andere drie andere forten vormt Kudelstaart een voor-uitgeschoven verdedigingslinie ten opzichte van de belangrijke hoofdverdedigingslijn.

De ligging in het landschap met kenmerkende fortgracht en bedijking als contrescarp kent een duidelijke relatie tussen het fort en het militair-strategische landschap. Het fort diende als afgrendeling van twee accessen, de Kudelstaartseweg en de Westeinderplassen. Tevens diende het fort ter verdediging van de andere forten door middel van flankerend vuur. Deze elementen zijn de basis voor de vorm van het fort.

Wanneer verder ingezoomd wordt op de locatie zijn enkele schaalniveaus van toepassing waarop een waardestelling kan worden gegeven. In voorgaande paragraaf zijn die niveaus nader omschreven, en laten zich als volgt samenvatten:

Onderdeel:	**Waarde:**
A. het gebied: het militair-strategische landschap waar het fort deel van uitmaakt en de inpassing van de contrescarp als eerste ring rondom het fort;	HOOG
B. deelgebieden: de fortgracht met toegang tot het forteiland, het forteiland zelf met omwalling;	HOOG
C. de samenstellende onderdelen: het frontgebouw, de geschutsemplacementen en de geschutskoepels als verdedigingsring rondom het hoofdgebouw, het hoofdgebouw zelf;	HOOG
D. de elementen: de ruimte tussen het hoofdgebouw en de andere onderdelen (waaronder het terreplein);	INDIFFERENT
E. de componenten: de inrichting van het landschap op het fort (bestrating, taluds).	INDIFFERENT

3 Beoogd plan voor Fort Kudelstaart

3.1 Inleiding

Op basis van het Masterplan is door Arcadis in opdracht van de Provincie Noord-Holland een *Heritage Impact Assessment* opgesteld, om de effecten van het beoogde plan te toetsen aan de kernkwaliteiten die het fort heeft als onderdeel van de als werelderfgoed aangewezen Stelling van Amsterdam. Uit het rapport blijkt dat de effecten op deze kwaliteiten gering zijn.[4] In aanvulling op dat onderzoek zal in dit hoofdstuk nader ingegaan worden op die onderdelen van het plan die zorgen voor een wijziging ten opzichte van de huidige situatie. In het volgende hoofdstuk worden deze wijzigingen langs de meetlat van de waardestelling in het vorige hoofdstuk gelegd.

3.2 Vastgesteld bestemmingsplan dd. 03-12-2020

In december 2020 is een nieuw bestemmingsplan vastgesteld om het beoogde plan voor Fort Kudelstaart planologisch mogelijk te maken.[5] Het plan bestaat in de kern uit het faciliteren van watersporters en voorzieningen voor horeca, bestaande uit een hotel, café/bar/restaurant, (conferentie)zalen en hotelkamers met bijbehorende voorzieningen. Naast horeca en de jachthaven zijn nog ondergeschikte functies in dit plan toegestaan. Het gaat daarbij om kleinschalige detailhandel van maximaal 250m2, wellness en andere leisurefaciliteiten, en de plaatsing van een starttoren op de ringdijk ten zuidwesten van de doorvaaropening richting de Westeinderplassen.

De projectomschrijving voor het bestemmingsplan luidt als volgt:

Het Fort in Kudelstaart wordt herontwikkeld. Hierbij wordt de jachthaven uitgebreid en worden horecafuncties toegevoegd, zoals een hotel met conferentiezalen en een restaurant en café met terras. Het forteiland krijgt een openbaar en recreatief karakter dat voor zowel recreatieve als zakelijke horecabezoekers aantrekkelijk moet worden, zodat economisch draagvlak verzekerd is. Het forteiland zal permanent worden opengesteld voor publiek. De veiligheid en beheersbaarheid worden mede gewaarborgd door de op het fort aanwezige horeca.

[4] Arcadis (2021), p. 44.

[5] Zie https://www.ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO.0358.19A-VG01/t_NL.IMRO.0358.19A-VG01.html

Het forteiland wordt grotendeels in originele staat teruggebracht waarbij monumentale en cultuurhistorisch waardevolle elementen worden behouden voor de toekomst en waar mogelijk worden hersteld en versterkt. De cultuurhistorische waarden worden ook in het nieuwe concept actief uitgedragen en er wordt informatie gegeven met betrekking tot het cultuurhistorisch verhaal van het fort en de Stelling van Amsterdam.

Het te huisvesten programma omvat het volgende:

Hotel

Een belangrijk onderdeel van het plan is de realisatie van een hotel in het Fort. Er zullen maximaal 28 hotelkamers worden gerealiseerd, waarbij men denkt aan de 14 kamers in de oorspronkelijke soldatenaccommodaties en 14 hotelkamers in het dijklichaam. Het interieur van de hotelkamers zal zoveel mogelijk het historische karakter van het Fort ondersteunen. Het hotel is bedoeld voor zowel de toeristische als de zakelijke doelgroepen.

Hotel- en vergaderfaciliteiten

In feite zijn er binnen het Fort diverse zelfstandige horecavestigingen voorzien:

1. Restaurant/clubhuis: In het restaurant kunnen watersporters, hotelgasten, inwoners en bezoekers samenkomen. Het restaurant zal in de middag en avond geopend zijn. Er is een ruim buitenterras. Het restaurant zal ook gaan functioneren als clubhuis voor de zeilsporters.
2. Vergaderruimten.: In het dijklichaam van het Fort worden boardrooms en vergaderruimten gerealiseerd. Zo komen er zes tot negen kleinere verhuurbare ruimtes en twee ruimtes voor grotere bijeenkomsten. De twee grote zalen kunnen worden samengevoegd tot een capaciteit van maximaal 500 m2 bvo. Het unieke aan deze grote zaal is de 60 meter lange fortmuur. De grotere zalen zijn multifunctioneel inzetbaar: voor vergaderingen en congressen door de weeks, maar ook (zeil)trainingen en huwelijken in het weekend. De catering wordt verzorgd vanuit het restaurant.

3. Bar: De bar wordt gesitueerd bij de entree van het Fort en is onder andere bedoeld voor de hotelgasten. De bar zal ’s avonds geopend zijn.

4. Zeilerslounge/museumcafé: Naast het museum wordt een loungegelegenheid voor de zeilers gerealiseerd. Het café biedt ontbijt en lunch en zal ook een buitenterras krijgen. Vanuit het café vertrekken ook de rondleidingen door het Fort.

Jachthaven

De jachthaven opengesteld voor passanten, evenementen en ligplaatshouders. Er komen 78 extra ligplaatsen ten opzichte van de bestaande 122 ligplaatsen. Daarbij wordt tevens voorzien in kleedkamers en havenfaciliteiten voor passanten, zeilers en ligplaatshouders.

Parkeergarage

Een ondergrondse parkeergarage met ongeveer 210 parkeerplaatsen afhankelijk van ontwerp en uitvoering.

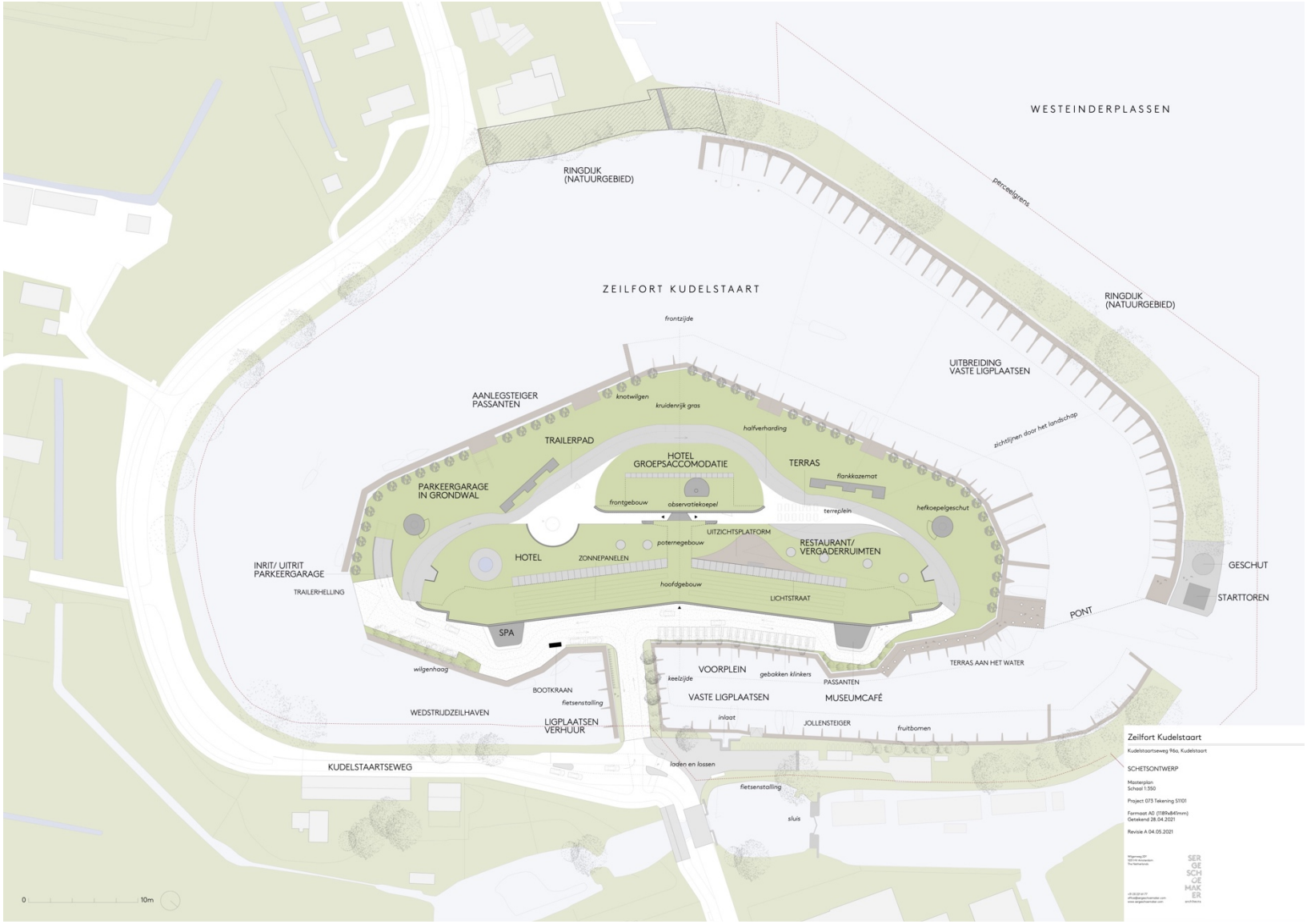

HET EINDBEELD VAN ZEILFORT KUDELSTAART WAT DE BASIS VORMT VOOR HET BESTEMMINGSPLAN (MASTERPLAN ZEILFORT, MEI 2021)

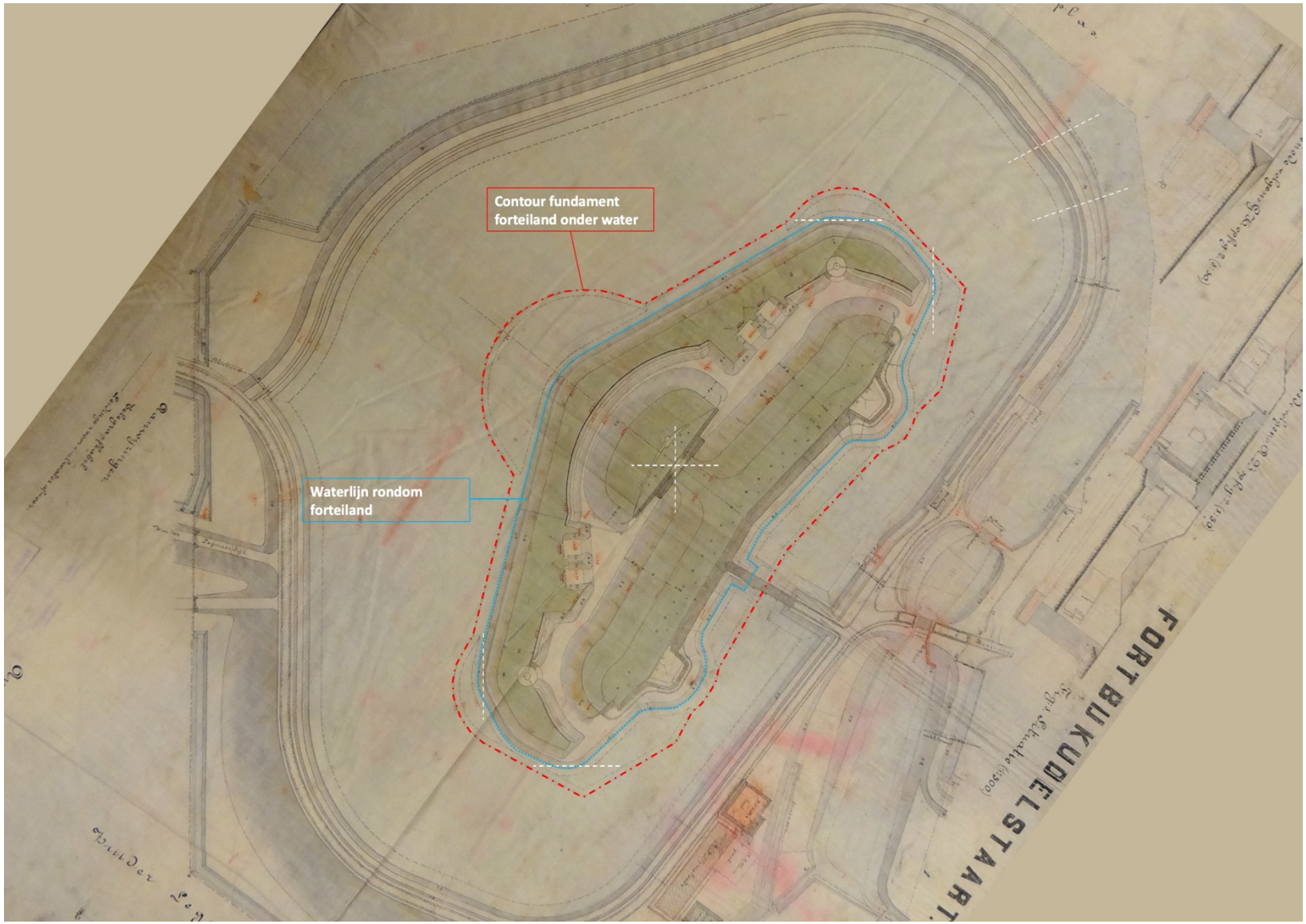

OP DEZE EN VOLGENDE AFBEELDINGEN ZIJN MARKERINGEN GEPLAATST OM DE AFBEELDINGEN TE KUNNEN VERGELIJKEN. IN ROOD IS DE CONTOUR VAN HET FORTEILAND DAT ONDER WATER IS AANGELEGD GEMARKEERD, IN BLAUW DE CONTOUR VAN HET EILAND BOVEN WATER. OOK IS MET STIPPELLIJNEN DE COUPURE AANGEMERKT IN DE CONTRESCARP.

LUCHTFOTO UIT DE BEGINPERIODE VAN HET FORT. TE ZIEN IS DAT HET FORT CONFORM BOUWTEKENING IS UITGEVOERD. OPVALLEND IS DE ASYMMETRISCHE INRICHTING VAN DE TERREPLEINEN.

RECENTE LUCHTOFOTO BESTAANDE TOESTAND. IN VERGELIJKING MET DE VORIGE FOT ZIJN GOED DE WIJZIGINGEN TE ZIEN IN DE PROFILERING VAN DE TALUDS EN DE INRICHTING VAN DE RUIMTES TUSSEN DE BOUWKUNDIGE ONDERDELEN VAN HET FORTCOMPLEX.

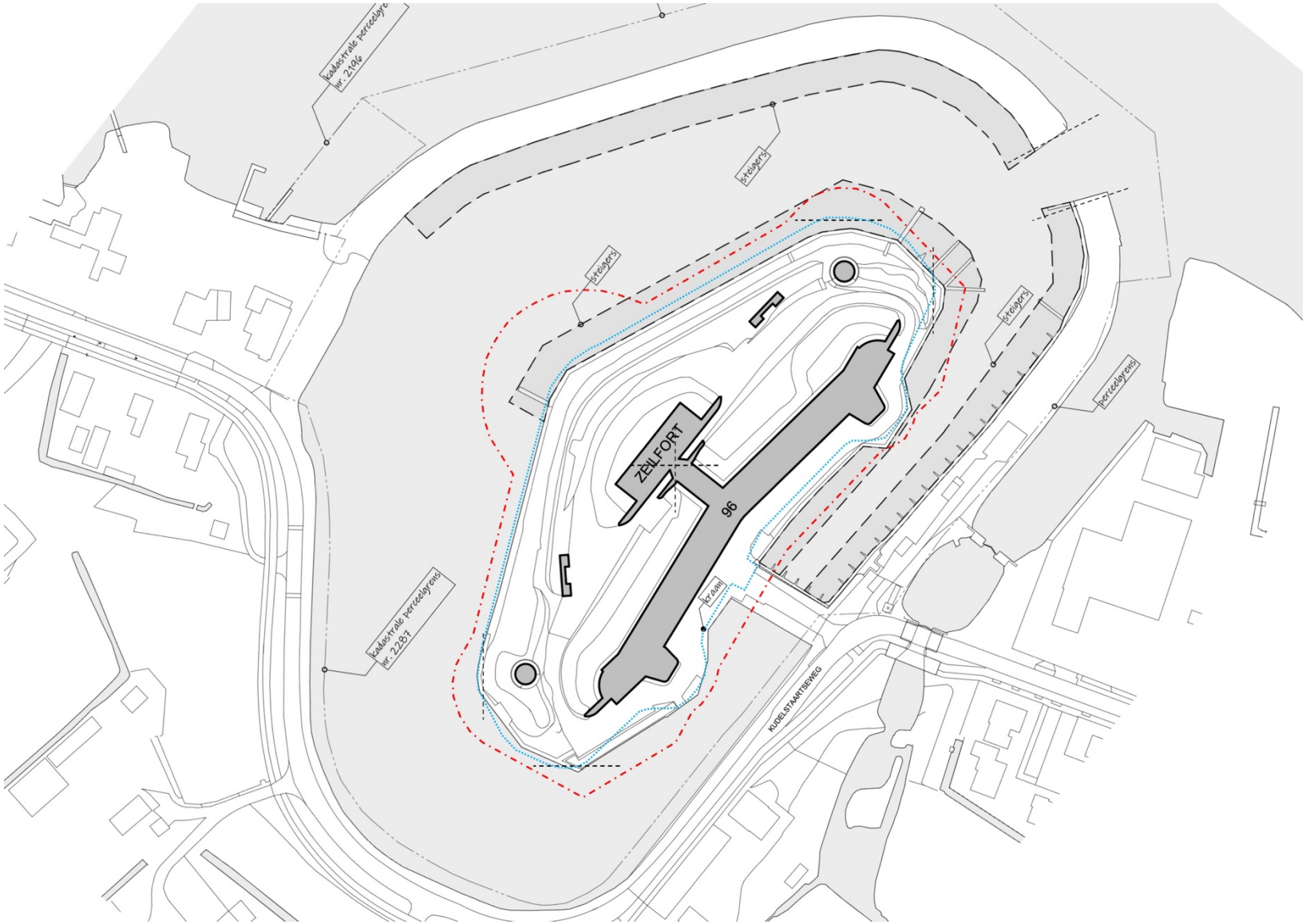

PROJECTIE VAN DE MARKERINGEN OP DE TEKENING/SITUATIE BESTAANDE TOESTAND.

PROJECTIE VAN DE MARKERINGEN OP HET EINDBEELD VAN HET MASTERPLAN. HET MASTERPLAN NEEMT DE BESTAANDE CONTOUR VAN HET FORTEILAND ALS UITGANGSPUNT.

3.3 Masterplan: wijzigingen van het forteiland op een rij

Op voorgaande pagina is de kaart van het Masterplan opgenomen die de basis vormt voor het bestemmingsplan. De ingrepen die worden voorgesteld zorgen voor een transformatie van het forteiland ten opzichte de huidige situatie. In het eindbeeld wordt door de architect een lijn gekozen die enerzijds aangrijpt op het verdwenen beeld van een militair-strategisch complex, waarbij oorspronkelijke taluds en profielen als richtlijnen gaan dienen voor de groene daken van de nieuwbouw, en anderzijds nieuwe voorzieningen op het fort vormgeeft waarbij ontwerp en landschap in elkaar overvloeien.

Op voorgaande pagina zijn nummers aangebracht op enkele locaties van het eindbeeld, die kort worden toegelicht voor wat betreft functie en (hoofd)materialisering:

(1) Waterlijn/beschoeiing: de bestaande contour wordt in de nieuwe situatie aangehouden. Detaillering van de oever nog niet bekend. Wel wordt er gekeken naar de toepassing van fort-eigen beplanting zoals de toepassing van meidoornhagen of een rij knotwilgen.

(2) Frontwal als geheel: er zal in de nieuwe situatie een profilering worden gekozen die aansluit op het historische profiel zoals op de bouwtekening van het fort is te zien. In deze frontwal worden vier sleuven opgenomen ten behoeve van de parkeergarage. De locaties zijn op voorgaande tekening met (2a) aangemerkt.

(3) Inrit parkeergarage: een combinatie van naar beneden lopende weg en omhooglopend talud zal er voor zorgen dat deze inrit voor passanten op de Kudelstaartseweg nauwelijks tot niet te zien zijn. De keerwanden en dak van de inrit worden uitgevoerd in beton, een fort-eigen bouwmateriaal. In detaillering en textuur zal dit beton een andere uitstraling hebben dan het bestaande beton waarmee het fort is opgetrokken, zodat de historische gelaagdheid inzichtelijk blijft.

(4) Een inham in het talud van het hoofdgebouw zuidoostzijde: deze inham is toegepast ten behoeve van daglicht voor de achterliggende gang die hotelkamers ontsluit.

(5) Ronde patioruimte: deze patio wordt aangebracht om de onderliggende hotelkamers te voorzien van daglicht en verse lucht.

(6) Halfronde sparing in oostelijk talud hoofdgebouw: deze sparing wordt toegepast ten behoeve van een halfronde glazen gevel voor de achterliggende hotelkamers.

(7) Toevoeging nieuwbouw in talud voorgebouw: in het talud worden kamers en keukenruimte toegevoegd, waarbij een oorspronkelijke wand op een plek wordt doorbroken.

(8) Toevoeging uitkijkplatform: op de plaats waar van oudsher loodsen hebben gestaan nabij het westelijke terreplein wordt een uitkijkplatform toegevoegd.

(9) Noordwestelijk talud van het hoofdgebouw: hier wordt naast een uitkijkplatform ook een meer beleefbare gevel toegevoegd om de achterliggende ruimtes van daglicht te voorzien. De architect stelt op deze plaats een zichtbare luifel voor in beton, waarmee de overgang van landschap (talud) naar gebouw wordt vormgegeven.

(10) Inham talud hoofdgebouw: gelijk aan punt (4) wordt ook aan de westelijke zijde van het talud van het hoofdgebouw een inham toegevoegd voor daglicht van de achterliggende zaal.

(11) Starttoren op contrescarp: ten behoeve van de zichtbaarheid van de doorvaaropening in de contrescarp en de beoogde

zeilfunctie wordt een nog nader vorm te geven starttoren voorgesteld.

(12) Doorgangen: naast bovenstaande locaties worden er op vijf plaatsen nieuwe doorgangen gerealiseerd in de bestaande bebouwing om het nieuwe programma aan de bestaande fortgebouwen te koppelen: bij het hoofdgebouw wordt aan het uiteinde van de vleugels, aan weerszijden van de poterne en centraal in de achtergevel van het voorgebouw. Deze doorgangen bevinden zich in de grondgedekte wanden en zijn niet aan de buitenzijde zichtbaar.

Op deze en volgende pagina's worden de verbeeldingen zoals deze in het Masterplan zijn opgenomen, van een nadere duiding voorzien.

3D-IMPRESSIE MET ZICHT OP DE KEELZIJDE VAN HET FORTEILAND. RECHTS OP DE ACHTERGROND IS TER PLAATSE VAN DE BESTAANDE DOORSTEEK NAAR DE WESTEINDERPLASSEN EEN STARTTOREN GEPROJECTEERD. DEZE TOREN IS GEDIMENSIONEERD OP DE BUITENMATEN ALS OPGENOMEN IN HET BESTEMMINGSPLAN, ER IS NOG GEEN SPRAKE VAN EEN ONTWERP.

3D-IMPRESSIE MET ZICHT OP DE ZUIDOOSTELIJKE ZIJDE VAN DE FRONTWAL. DE WAL IS OPNIEUW ONDER PROFIEL GEBRACHT EN BIJ DE VOET VAN DE WAL IS GEKOZEN VOOR DE AANPLANT VAN KNOTWILGEN, NAAR VOORBEELD VAN EEN ANDER FORT VAN DE STELLING VAN AMSTERDAM (FORT SPIJKERBOOR). TER PLAATSE VAN DE PIJLEN ZIJN INHAMMEN OPGENOMEN DIE MOETEN VOORZIEN IN TECHNISCHE VOORZIENINGEN VOOR DE ONDERGRONDSE PARKEERGARAGE.

3D-IMPRESSIE MET ZICHT OP HET ZUIDELIJKE TERREPLEIN. RECHTS ALS REFERENTIE DE BESTAANDE TOESTAND.
NAAST HET TOEVOEGEN VAN EEN HALFRONDE INHAM WORDEN DE TALUDS ONDER PROFIEL GEBRACHT.

3D-IMPRESSIE MET ZICHT OP HET NOORDELIJK TERREPLEIN. RECHTS ALS REFERENTIE DE BESTAANDE TOESTAND. TER PLAATSE VAN HET AFGEGRAVEN TALUD WORDT EEN EENLAAGS BOUWVOLUME GEPROJECTEERD WAAROP HET UIT-KIJKPLATFORM IS GESITUEERD.

4 Planbeoordeling: conclusies

4.1 Beoordelingsmatrix

		A.	B.	C.	D.	E.
		Gebied *militair-strategisch landschap*	**Deelgebied** *contrescarp, gracht, structuur van omwalling*	**Samenstellende onderdelen** *gebouwen, emplacementen, koepels*	**Elementen** *ruimtes op het fort tussen gebouwonderdelen*	**Componenten** *inrichting van het landschap, taluds*
	waarderling obv onderzoek:	**HOOG**	**HOOG**	**HOOG**	**INDIFFERENT**	**INDIFFERENT**
1	Waterlijn/beschoeiing	--	--	--	--	+
2	Frontwal als geheel	--	-	--	+	++
3	Inrit parkeergarage	--	+	--	+	+
4	Een inham in het talud van het hoofdgebouw zuidoostzijde	--	--	--	+/-	+/-
5	Ronde patioruimte	--	--	--	--	+/-
6	Halfronde sparing in oostelijk talud hoofdgebouw	--	--	-	+	++
7	Toevoeging nieuwbouw in talud voorgebouw	--	--	-	+	++
8	Toevoeging uitkijkplatform	--	--	-	-	++
9	Noordwestelijk talud van het hoofdgebouw	--	--	+	+/-	++
10	Inham talud hoofdgebouw	--	--	--	+	+/-
11	Starttoren op contrescarp	+/-	+	--	--	--
10	Inham talud hoofdgebouw	--	--	--	+	+/-
12	Vijf doorgangen in bestaande grondgedekte wanden	--	--	+/-	--	--

De beoordeling van de onderdelen binnen het bestemmingsplan: mate van impact op het betreffende beschouwingsniveau:

--	geen impact
-	geen grote impact
+/-	enige impact
+	impact
++	grote impact

4.2 Toelichting

In de tabel op de vorige pagina is een samenvatting gegeven van de ruimtelijke ingrepen als toegelicht in het vorige hoofdstuk, nu onderdelen 1 tot en met 12. Ten behoeve van ieder onderdeel is een score bepaald van de ruimtelijke impact die het onderdeel heeft op een van de gewaardeerde beschouwingsniveaus, de onderdelen A tot en met E. In de tabel wordt duidelijk dat voor de beschouwingsniveaus die met een hoge monumentwaarde zijn aangemerkt, onderdelen A, B en C, de meeste groene vakken te zien zijn. De voorgestelde wijzigingen vanuit het Masterplan hebben weinig tot geen impact op deze monumentwaarden.

Vier onderdelen hebben wel enige impact op een hooggewaardeerd onderdeel. Het gaat om de impact van: de inrit van de parkeergarage op de structuur van de omwalling; het noordwestelijke talud van het hoofdgebouw waarbij een eenlaags bouwvolume wordt geplaatst; vijf nieuwe doorgangen in bestaande grondgedekte wanden van de fortgebouwen; en de starttoren op de contrescarp. Voor deze onderdelen geldt in extra mate dat zorgvuldigheid nodig is bij de vormgeving van deze onderdelen. Vier van deze vijf onderdelen komen buiten in het zicht, de nieuwe doorgangen zijn in het interieur beleefbare elementen die de scheiding markeren tussen oud en nieuw. De ontwerper moet zorgen voor een gebalanceerde vormgeving waardoor de hoge waarden van het fortcomplex niet onder druk komen te staan.

De impact van de voorgestelde ingrepen is het grootst op de elementen en componenten van het fort die in de loop van de 20ste eeuw flink zijn aangepast en waarbij de gaafheid en authenticiteit hierdoor zijn aangetast. Doordat de impactvolle ingrepen plaatsvinden op plekken die een indifferente monumentwaarde kennen, ontstaan direct kansen om de uitstraling van het fort te verbeteren en de herkenbaarheid van Fort Kudelstaart als verdedigingswerk te vergroten.

1977, LUCHTFOTO VAN FORT BIJ KUDELSTAART (BEELDBANK RIJKSDIENST VOOR HET CULTUREEL ERFGOED)

5 Conclusie

De onderzoeksvraag die aan het begin van dit rapport is gesteld, luidt:

Is het maximale planologische programma, dat met het bestemmingsplan wordt beoogd, in afdoende mate getoetst aan de bestaande cultuurhistorische waarden van het fort en houdt dit programma deze waarden voldoende in stand?

In hoofdstuk 4 is door ons vastgesteld dat de voorgestelde ingrepen op enkele plekken aandacht vragen in relatie tot de hooggewaardeerde onderdelen van het fort, maar ook dat de meeste ingrepen plaatsvinden op plekken die voor wat betreft authenticiteit en gaafheid door ruimtelijke ontwikkelingen in de tweede helft van de 20ste eeuw flink onder druk zijn gezet. Hierdoor is de impact van de ingrepen direct ook een kans om de huidige situatie in relatie tot de uitstraling van het fort te verbeteren. Het tweede deel van de vraag kan dan ook bevestigend worden beantwoord: naar ons idee houdt het voorgestelde programma voor Fort Kudelstaart in afdoende mate de bestaande monumentwaarden in stand.

Of het planologische programma in de huidige procedure ook in afdoende mate is getoetst aan de bestaande cultuurhistorische waarden is een wat lastiger vraag om te beantwoorden. Wanneer is er namelijk afdoende getoetst door het bevoegd gezag? Vastgesteld kan worden dat er de nodige rapporten zijn opgesteld die ingaan op de cultuurhistorische waarden: de cultuurhistorische verkenning van BunkerQ in 2013, de bouwhistorische verkenning met ruimteboek en waardestelling door Hylkema Erfgoed in 2020, de Heritage Impact Assessment van Arcadis in 2021 en voorliggende studie naar de bestaande cultuurhistorische waarden van het forteiland.

Op basis van deze onderzoeken kan worden bepaald dat de gemeente het Masterplan heeft getoetst aan de bouwhistorische waarden zoals deze in kaart zijn gebracht vorig jaar. Op basis daarvan zijn drie doorbraken door muurwerk met een hoge monumentwaarde als een evenredige aantasting beschouwd van het gebouwde monument. De drie doorbraken zorgen er immers voor dat het gehele complex kan meedraaien in de beoogde transformatie van de plek.

Arcadis heeft in de HIA onderzocht wat de impact van het plan is voor de kernkwaliteiten die voortvloeien uit de status als UNESCO Werelderfgoed en die als zodanig op de locatie van toepassing zijn. In dat onderzoek is vastgesteld dat de impact op de kernkwaliteiten gering zijn.

Voorliggende studie heeft de impact in kaart gebracht van het Masterplan op de cultuurhistorische waarden van het forteiland. Daarbij is gekeken naar verschillende beschouwingsniveaus. De impact van het plan is het laagst op de hoog gewaardeerde onderdelen en het grootst op de indifferent gewaardeerde onderdelen.

Naar ons idee leveren de huidige rapporten voldoende inzicht in de aanwezige cultuurhistorische waarden om het Masterplan integraal te kunnen beoordelen. Wanneer de gemeente dit vervolgens ook doet, kan ook het eerste deel van de vraag bevestigend worden beantwoord.

Colofon

Opdrachtgever

Gemeente Aalsmeer - Amstelveen
Contactpersoon: Erik Weerdesteijn
020-540 47 34
e.weerdesteijn@amstelveen.nl

Product

Waardestelling forteiland en planbeoordeling Fort Kudelstaart
Projectnummer: 21.105
Versie: 13-07-2021

Opdrachtnemer

Hylkema Erfgoed BV
Contactpersoon: Reinoud Pince van der Aa
Mariahoek 4
3511 LD Utrecht
030-232 88 66
info@hylkemaerfgoed.nl

Verantwoording

Arcadis (2021). Heritage Impact Assessment Ondernemingsplan Fort Kudelstaart, Provincie Noord-Holland.

BunkerQ (2013). Fort Kudelstaart, cultuurhistorische verkenning.

Provincie Noord-Holland, https://www.stellingvanamsterdam.nl

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, https://beeldbank.cultureelerfgoed.nl

Stichting Liniebreed Ondernemen, https://forten.nl

Stichting Stelling van Amsterdam, www.stelling-amsterdam.nl

Wikipedia, https://nl.wikipedia.org/wiki/Stelling_van_Amsterdam en https://nl.wikipedia.org/wiki/Fort_bij_Kudelstaart

Nederlands Instituut voor Militaire Historie, https://nimh-beeldbank.defensie.nl

Richtlijnen voor Bouwhistorisch Onderzoek, https://www.cultureelerfgoed.nl/publicaties/publicaties/2009/01/01/richtlijnen-bouwhistorisch-onderzoek

Richtlijnen voor Tuinhistorisch Onderzoek, https://www.cultureelerfgoed.nl/publicaties/publicaties/2012/01/01/richtlijnen-tuinhistorisch-onderzoek